

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבנ"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ש"פ משפטים, מבה"ח וער"ח אדר ראשון, ה'תשל"ו

חלק ב – יוצא לאור לש"פ תרומה, ח' אדר ראשון, ה'תשפ"ד

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וארבע לבריאה

שנת השבעים וחמש לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע

לעילוי נשמת

הרה"ח התמים ר' דוד (דניאל) ע"ה

בי"ר אלי' חי ע"ה

אוזאן

שליח וחבר הנהלת בית ליובאוויטש בפאריז, צרפת

כיובל שנים

נפטר ש"ק פי תרומה

ד' אדר, ה'תשפ"ג

ת"נ צ' ב' ה'

נדפס על ידי ולזכות משפחתו

שיחיו לאורך ימים ושנים טובות

[לאחרי תפלת מנחה התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן הניגון
"עוצו עצה ותופר".]

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ תרומה, ח' אדר ראשון הבעל"ט, הננו מוציאים לאור חלק שני
מהתועדות ש"פ משפטים, מבה"ח וער"ח אדר ראשון ה'תשל"ו, הנחה בלתי מוגה.
חלק ראשון י"ל לש"פ משפטים, בדר"ח אדר ראשון.

*

בתור הוספה — מכתב (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גר", ומלכנו
נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

מוצש"ק פ' משפטים, בדר"ח אדר ראשון, ה'תשפ"ד
שנת השבעים וחמש לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע
ברוקלין, נ.י.

הוספה

בי"ה, כבי אד"ר תשכ"ב
ברוקלין

האברך ... שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מחי"י אד"ר והקודמו.

יתיעץ בעניינים אודותם כותב עם ידידים על אתר — לאחרי שיפרטם
לפניהם כפי הדרוש, וכמו שזהו נוהג בישראל. ובפרט — לשאול שלשה ידידים
כמנהג ישראל. ויהי רצון שייעצוהו — בנוגע לעצמו ובנוגע לאחיו שי — לטוב
לפניהם בגשמיות וברוחניות גם יחד,

והרי נמצאים אנו בחדש אדר, חדש הצלחה ליהודים בכל ענייניהם.

בברכה לבשו"ט

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ש.מ. סימפסון, מזכיר

מצילום האגרת.

לשאול שלשה ידידים כמנהג ישראל: ראה אג"ק אדמו"ר הצ"צ אגרת פו (ע' קעג), ובהנסמן
בהערות שם. אג"ק אדמו"ר מהורש"ב ח"ג אגרת תרחצ (ע' קצד) — "וידוע משם כ"ק אבותינו
הק' זצוקללה"ה וכמדומה שהוא מהבעש"ט ז"ל אשר ג' אנשים יש להם כח גדול". אג"ק
חכ"ד אגרת ט"פח (ע' סח), ובהנסמן בהערות שם. ובכ"מ.
בחדש אדר, וחדש הצלחה ליהודים: ראה תענית כט, סע"א ואילך. מג"א אר"ח סתרפ"ו סק"ה.

©

Published and Copyright 2024 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5784 • 2024

Printed in the United States of America

נדפס בדפוס

CH Print & Ship

478 Albany Ave. Brooklyn N.Y. 11203

(718) 771-5000

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס, **ועד הנחות בלה"ק**

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

עברי עם "הר סיני" (ולא כמו עונש מלקות על "לא תגנוב",* שלא ניכר שייכות העונש על מעשה הגניבה שהוא בידים), בהתאם לתכלית דמ"ת שיהי' ניכר בגלוי פעולתה בגשמיות העולם — נכלל בשיחה המוגהת דלעיל סט"ו.

כג. בהמשך להמוזכר אודות "אוזן זאת ששמעה בהר סיני כו", יש להוסיף, שהאפשרות לכך שלמרות שבהר סיני נאמר "לא תגנוב" יכול להיות ש"הלך וגנב", הרי זה בגלל שענין זה הי' באופן של שמיעה — "אוזן . . ששמעה", אבל אילו הי' הדבר באופן של ראי', שעל ידה נעשית ההתאמות הכי גדולה¹³², אזי לא היתה יכולה להיות מציאות של עשיית ההיפך, לאחרי שהוא בעצמו ראה וכו'.

וזהו גם מה שאמר משה רבינו לבני": "אתם ראיתם וגו'"¹³³, "יש הפרש בין מה שאדם רואה למה שאחרים משיחין לו וכו'"¹³⁴.

ויהי"ר שמהעבודה דקיום התומ"צ באופן של שמיעה, נבוא לענין הראי' שיהי' בביאת משיח צדקנו, כמ"ש⁵⁴ "ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר וגו'".

ויקויים גם מה שיקראו בתורה בתפלת מנחה: "ויקחו לי תרומה גו' ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם"¹³⁵, בביהמ"ק השלישי שיבנה בביאת משיח צדקנו, בעגלא דידן.

* על השאלה ש"לא תגנוב" הוא לאו הניתן לתשלומין וניתק לעשה שאין לוקין עליו — ענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

(א) "כי תקנה גו'" נאמר בסיני, וכן אוזן ששמעה בהר סיני לא תגנוב (כפרש"י כאן), ועדיין לא הי' לאו הניתן לתשלומין ולאו הניתק לעשה, עד שנאמר באוהל מועד: "והשיב גו'"¹³⁰ (אף שנאמר גם בפרשתנו¹³¹ "שנים ישלם").

(ב) מקום לומר: לאו שאין בו מעשה — מלכתחילה אין מלקות, שניתק לעשה — יש מלקות אלא שלאח"כ ניתק ביחד עם הלאו, ועד"ז בנוגע שאין עונשים בשנים, ואכ"מ.

(ג) להעיר משקו"ט בדין כששרף את הגניבה והגזילה.

(ד) ראה בכ"ז אנציקלופדיא תלמודית ערך גזילה וערך גניבה.

(ה) הנקודה העיקרית — שנזכר כאן הדוגמא ד"לא תגנוב", כי רש"י מזכיר זה בפירושו בפרשתנו, ואז הי' שווה לשאר הלאוים בתורה שחייבים מלקות.

(130) ויקרא ה, כג.

(131) כב, ג.

(132) ראה תר"מ סה"מ אדר ע' לו. וש"נ.

(133) יתרו כ, יט.

(134) פרש"י עה"פ.

(135) תרומה כה, ב-ח.

ח. כמו"כ יש הוראה מהענין של שבת מברכים, שגם הוראה זו שייכת לכל אחד מישראל, שאליו שייך הענין דשבת מברכים:

ענינו של שבת מברכים החודש — שבו נמשכת ברכה על כל ימי החודש בנוגע לכל ששת הענינים שאומרים בנוסח ברכת החודש, ומסיימים "ונאמר אמן", שמורה על הקיום וההמשכה למטה.

ולכאורה אינו מובן: איך שייך שהברכה על כל ימי החודש, שהם כ"ט או ל' ימים, תומשך ביום אחד — ובנדו"ד, יום השבת, שנקבע לברכת החודש בגלל שבו כולם פנויים ומתכנסים לביהכנ"ס⁵⁶ — שהוא יום מוגבל, שבערך אליו נחשבים כ"ט או ל' ימים לבלי גבול (דאף שגם שלושים יום הוא זמן מוגבל, הרי זה ע"ד הבל"ג ד"בכל מאדך"⁵⁷, שאינו אלא מאד שלך⁵⁸).

וביותר יוקשה — שלכאורה הרי זה בניגוד לכללות ענין התומ"צ, שאף ש"ארוכה מארץ מדה גו'"⁵⁹, מ"מ, בא כל ענין בפועל במדידה והגבלה דוקא, והיינו, שאין זה כמו ענין התשובה שהיא בשעתא חדא וברגעא חדא⁶⁰, אלא בסדר מסודר, תמידים כסדרם, באופן הקשור עם הגבלת המקום — ו' קצוות, והגבלת הזמן — עבר הוה ועתיד, כך, שלא מספיק מיעוט זמן כו', אלא "כל" יומא ויומא עביד עבידת"⁶²; ואילו כאן נמשכת ברכה מיום השבת לכ"ט או לימי החודש?!

ט. והביאור בזה — שמצינו בתורה ענינים שהם בהגבלה ואעפ"כ יש בהם ענין של בלי גבול. ולדוגמא:

התכללות כל המצוות בעשרת הדברות — כמובא בפירוש רש"י (שמזה מובן ששייך גם להבנת בן חמש למקרא) בפרשתנו⁶³ ש"כל שש מאות ושלוש עשרה מצות בכלל עשרת הדברות הן, ורבינו סעדי' פירש באזהרות שיסד לכל דיבור ודיבור מצות התלויות בו", והיינו, שאע"פ שעשה"ד הם (לא עניני דעות ושכליים, שכללות ענין השכל הוא למעלה מהגבלת זמן ומקום, אלא) ענינים ששייכים למעשה בפועל שהוא בהגבלה

(56) ראה אנציק' תלמודית (כרך ד) ערך "דבר יום ביומו" (ולא מיום א' לחבירו), הי' ברכת החודש בתחלתו (ע' תנא). וש"נ.

(57) ואתחנן ו, ה.

(58) ראה תר"א מקץ לט, רע"ד. ובכ"מ.

(59) איוב יא, ט.

(60) זח"א קכט, סע"א.

(61) זהר ח"א רה, סע"א. ח"ג צד, רע"ב.

(62) פ"ד — לעיל ע' ... וש"נ.

(63) כד, יב.

כו', החל מ"אנכי ה' אלקיך"⁶⁴, שזהו הציווי על ידיעת אלקות⁶⁵, וכן "לא יהי' לך גו"⁶⁶, שזהו שלילת הענין דע"ז, וכן הדברות שלאח"ז, שמירת שבת וכיבוד אב ואם וכו', שהם ענינים של מעשה בפועל שהוא בהגבלה כו' — יש בהם ענין של בלי גבול, שהם כוללים את כל תרי"ג המצוות. וכן מצינו בנוגע לטעמי מצוות, כמוזכר לעיל (ס"ו) ש"גם באיזהו מקומן שנתגלה ונתפרש איזה טעם המובן לנו לכאורה, אין זה הטעם המובן לנו לבדו תכלית הטעם וגבולו, אלא בתוכו מלוכש פנימיות ותעלומות חכמה שלמעלה מהשכל וההבנה", היינו, שבטעם שנתגלה ונתפרש בתורה, שלהיותו ענין המובן בשכל הרי הוא במדידה והגבלה, מלוכש ענין שלמעלה מהשכל וההבנה, בלי גבול.

ועד"ז בהאמור לעיל (ס"ב) בענין "זה א-לי" ו"אלקי אבי", שגם הענינים שבאים בהבנת והשגת האדם בכחי' "זה א-לי", הרי הם קשורים ומביאים לענינים שלמעלה מהבנת והשגת האדם ששייכותם אליו היא רק מצד "אלקי אבי".

ואין לתמוה איך יתכן שבדבר גבולי יהי' ענין של בלי גבול — דכיון שמדובר אודות התורה, הרי אין מקום לקושיות! ומעניני התומ"צ הרי זה נמשך גם בעניני הרשות, שגם בענין גשמי מוגבל ישנו ענין של בלי גבול — כמו באכילה ושת"י וכו' שע"ז נעשה הגוף בריא ושלם לעבודת ה',

— כמ"ש הרמב"ם בהלכות דעות⁶⁷: "היות הגוף בריא ושלם מדרכי השם הוא, שהרי אי אפשר שיבין או ידע דבר מידיעת הבורא והוא חולה כו'", וכפי שמאריך לפני"ז⁶⁸ ש"צריך האדם שיכוון לבו וכל מעשיו כולם לידע את השם ברוך הוא בלבד .. נמצא .. כל ימיו עובד את ה' תמיד, אפילו בשעה שנושא ונותן .. ואפילו בשעה שהוא ישן וכו', ועל ענין זה צו חכמים ואמרו⁶⁹ וכל מעשיך יהיו לשם שמים",

ולא כמו אלו שחושבים שעבודת ה' צריכה להיות ע"י תעניות וסיוגופים כו', כפי שמאריך רבינו הזקן באגה"ת⁷⁰ ש"בדורותינו אלה .. אסור .. להרבות בתעניות כו'", "דלא מצי לצעורי נפשי ומתענה נקרא חוטא .. ומכ"ש מי שהוא בעל תורה .. (ש)מחמת חלישות התענית לא יוכל לעסוק בה כראוי" —

(64) יתרו כ, ב.
 (65) רמב"ם הל' יסוה"ת בתחלתן.
 (66) שם, ג.
 (67) רפ"ד.
 (68) ספ"ג (ה"ב"ג).
 (69) אבות פ"ב מ"ב.
 (70) פ"ג (צב, ב).

בהמשך להמוזכר לעיל¹¹⁷ אודות הענין דיחוד זו"ן משפיע ומקבל — שזהו גם הענין דעשיר ועני, הנה כיון ש"מפקחין על צרכי ציבור בשבת"¹¹⁸, יכריזו (עוה"פ) אודות ה"מלוה מלכה" לטובת קרן גמילות חסדים¹¹⁹, שעל זה אמרו¹²⁰ "גדולה גמילות חסדים יותר מן הצדקה .. צדקה לעניים, גמילות חסדים בין לעניים בין לעשירים" (כיון שבאותה שעה שהעשיר זקוק להלוואה הרי הוא נחשב לעני¹²¹).

וע"פ מארז"ל¹²² בנוגע לגמילות חסדים "מאי דכתיב¹²³ מלוה ה' חונן דל (החונן דלים נעשה מלוה להקב"ה) .. כביכול עבד¹²⁴ לווה לאיש מלוה" — צריך הקב"ה להחזיר את החוב וליתן כל המצטרך לו, "מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה"¹²⁵, וכפרט בנוגע לגבאי צדקה שגדלה מעלתם, שעליהם נאמר¹²⁶ "והמשכילים יזהירו גו' ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד".

ועד שהקב"ה משלם את החוב שהוא חייב לכל אחד מישראל — להוציא אותו מהגלות המר והחשוך, בקרוב ממש, "ושמחת עולם על ראשם"¹²⁷.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א נתן משקה עבור המלוה מלוה, והתחיל לנגן הניגון "והריקותי לכם ברכה"].

* * *

כב. המשך הביאור בפירוש רש"י — שהטעם שהתחלת פרשת משפטים (מיד לאחר מ"ת) היא בדין עבד עברי, אף שהי' מילתא דלא שכיחא כלל, מבהיר רש"י בהמשך הפרשה¹²⁸: "ומה ראה אוזן להרצע מכל שאר אברים שבגוף .. אוזן זאת ששמעה על הר סיני לא תגנוב, והלך וגנוב, תרצע", שבדין זה ניכרת בגלוי¹²⁹ השייכות של משפט העבד

(117) בהערה 105.
 (118) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סש"ו סי"ב.
 רש"י.
 (119) ראה גם מכתב יום שלישי, שהוכפל בו כי טוב, פ' אם כסף תלוה את עמי שנה זו (אג"ק חל"א ע' קיז ואילך).
 (120) סוכה מט, ב.
 (121) ועד"ז בפנימיות הענינים, בנוגע לעני ועשיר בדעת (ראה כתובות סח, סע"א. ועוד) — שכל ישראל הם עשירים, אלא שנחשב לעני "באותה שעה" — שעה מלשון הפנה ("ווען ער גיט זיך אַ קער") כו' (ראה לקו"ת דרושי ר"ה סא, א. סג, ד. ובכ"מ).
 (122) ב"ב יו"ד, סע"א (ובפרש"י).
 (123) משלי יט, יז.
 (124) שם כב, ז.
 (125) נוסח ברכה הג' דברהמ"ז.
 (126) דניאל יב, ג. וראה ב"ב ח, ב.
 (127) ישע"י לה, יו"ד. נא, יא.
 (128) שבהערה 114.
 (129) ע"ד האמור לעיל (סי"ג) בנוגע לענין ד"מחר חודש" — שתיכף ומיד לאחר ברכת החודש נעשה בפועל הענין דר"ח.

ובשביל זה לא צריך לירות וכו', אלא לפעול בדרך התורה ש"דרכי דרכי נועם"¹¹¹ — להסביר שיהודי הוא יהודי וגוי הוא גוי; ואין זה באופן שמתגרים עמו, שהרי "אל תתגרה בגוי קטן"¹¹², אלא מסבירים לו שיש מחיצה בין ישראל לעמים, וליהודי אסור להתחתן עם גוי — שזוהי צרה לא רק עבור היהודי, אלא גם עבור הגוי, ומוסיפים לומר לגוי שישנם שבע מצוות בני נח, שמשה רבינו קיבל אותם מסיני, ומהם מסתעפים עוד כמה מצוות, וא' מהם — שאסור לגוים לריב בינם לבין עצמם, ועאכו"כ שאסור להם לריב עם בני".

וכאשר אומרים זאת לגוים, הרי זה פועל עליהם — גם אם אין זו דרשה נלהבת ("א' פייער'דיקע דרשה"), שנאמרת באנגלית הרוטה [כך, שהשומעים משבחים אותו על השפה והסגנון, גם אם הם לועגים לתוכן הדברים...], אלא נאמרת בשפה פשוטה, ואפילו אם הוא מדבר באידיש, ומישהו אחר מתרגם את דבריו — כפי שעשה הצורך ("דער ימ"ש'ניק") מאפריקה, שבשעה שהוצרך לדבר בפני כולם, לא חיפש ללמוד אנגלית, אלא אמר שידבר בשפתו, ושהם ימצאו מישהו שיתרגם את דבריו, וכך עשה בפועל — שכן העיקר הוא תוכן הדברים, ולא השפה והסגנון כו'.

כ. ויה"ר שישתנה המעמד ומצב שבו הם נמצאים עתה, שהם "עבדים" לכסאותיהם, ויש כאלו שהם "עבדים לעבדים", שהם עבדים לאלו שעבדים לכסאותיהם, ומכאן ולהבא יהיו במעמד ומצב ד"עבדי הם"¹¹³, "ולא עבדים לעבדים"¹¹⁴.

והקב"ה יוציא את כל אחד מבני מהגלות, בחסד וברחמים, וינהיגם כפי שאב מנהיג בנים — "בנים אתם לה' אלקיכם"⁴¹, "כאילו (ולא רק "כאילו", אלא באופן שאכן) הוא בעצמו. . . אוחז בידיו ממש איש איש ממקומו, כענין שנאמר¹¹⁵ ואתם תלוקטו לאחד אחד בני ישראל"¹¹⁶, בביאת משיח צדקנו בקרוב ממש.

* * *

כא. (לאחרי הביאור בלקוטי לוי"צ — אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א):

(111) משלי ג, יז. וראה רמב"ם הל' חנוכה פרשתנו כא, ו. (114) קידושין כב, ב. וש"נ. הובא בפרש"י בסופן. (112) ראה פסחים ק"ג, א. (115) ישעי' כז, יב. (116) פרש"י נצבים ל, ג.

שע"י ענין גשמי מוגבל נעשה ענין בלי גבול של עבודת ה', ובפרט ע"פ המבואר בספרי חקירה וחסידות⁷¹ שעבודה צורך גבוה, כמשל העבד שממלא ומשלים מה שחסר אצל אדונו ע"י שעוסק בענינים שהאדון לא הי' משפיל את עצמו לעסוק בהם, ודוגמתו בנמשל, שע"י העבודה פועלים עילויי ושלימות למעלה כביכול.

י. ועפ"ז מובן גם בנוגע לברכת החודש:

ובהקדים — שישנו ענין הברכה כפי שנמשך ומתגלה למטה בהגבלה כו', וישנו ענין הברכה כפי שהוא בשרשו ומקורו, מקור הברכות, שהוא באופן של בלי גבול, וכפי שמצינו במדרש⁷² על הפסוק⁷³ "יוסף עליכם ככם אלף פעמים ויברך אתכם כאשר דבר לכם", "אמרו לו ישראל, רבינו משה, הקב"ה לא נתן קצבה לברכותינו, ואתה אמרת אלף פעמים, אמר להם, מה שברכתי אתכם משלי ברכתי, כשיבוא הקב"ה יברך אתכם כאשר דיבר לכם", והיינו, שברכת משה כפי שנמשכה בגילוי היא במדידה והגבלה, אלא שהיא בשלימות — "אלף פעמים", שלימות המספר⁷⁴; אבל מצד הקב"ה, מקור הברכות, הרי זה באופן של בלי גבול. ועוד זאת, שאין זה ענין של תפלה שעל ידה פועלים דבר חדש, אלא זהו ענין של ברכה, שישנו כבר בשרשו ומקורו כו', כידוע בביאור החילוק בין תפלה לברכה⁷⁵.

אמנם, גם כפי שהברכה נמשכת במדידה והגבלה, יש בה ענין של בלי גבול, וענין זה מודגש בגילוי בשבת מברכים, שעם היותו יום אחד, נמשכת בו ברכה לכל כ"ט או ל' ימי החודש, שביניהם יש גם שבתות, וכן יו"ט — פורים קטן, שמה שנקרא קטן הרי זה רק לגבי פורים גדול, אבל בודאי יש בו עילוי גדול ביותר לגבי הימים שלפניו ושלאחריו.

יא. וההוראה מזה:

לכל לראש — בנוגע לחשיבות של כל מצוה פרטית [ולא כמו אלו שיש להם חיות ולהט רק במצוות כלליות, ולא במצוה פרטית, דאף שיודעים מארז"ל⁷⁶ "הוי זהיר במצוה קלה כבחמורה" (כמבואר גם בהתחלת צוואת הריב"ש), מ"מ טוענים שענין זה שייך רק בשלימות העבודה, ולא בהתחלת העבודה כו'], כי, האמת היא שגם מצוה פרטית היא ענין כללי, ועד שיש בה ענין של בלי גבול.

(71) ראה במאמר שנאמר בהתוועדות בתחלתו (לעיל ע'...). וש"נ. (72) דב"ר פ"א, יג. הובא בפרש"י עה"פ. (73) ראה לקו"ש שם ע' 28. וש"נ. (74) ראה גם תו"מ ח"ס ס"ע 22. וש"נ. (75) ראה לקו"ש שם ע' 28. וש"נ. (76) אבות רפ"ב.

ועד"ז בנוגע לעבודה עם הזולת, לפעול על יהודי נוסף שיהי' נר להאיר⁷⁷, לאחר שפועל זאת בעצמו [וכידוע הלשון שכתב כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע: שיפעלו הדברים בי ובהשומעים⁷⁸], כך, שמחד גיסא, צריך לעסוק בלימוד התורה ש"ארוכה מארץ מדה גו"⁷⁹, ומאידך גיסא, צ"ל הפעולה על הזולת (ובכללות העולם) במדידה והגבלה דוקא, ואין הדברים סותרים זל"ז, כיון שגם בגבול ישנו הבלי גבול, ובאופן שהבלי גבול נמשך בגבול (ולא באופן שהבלי גבול צריך להשאר למעלה מהעולם, כיון שאם יומשך בעולם אזי יהרוס ויבטל את העולם), ולכן, גם בשעה שיהודי נמצא בהגבלת העולם יש כאן גם ענין של בלי גבול (וכהסיפור הידוע ש"ביטול אידיאָט"⁷⁹), כך, שמצד ענין ההגבלה שבו יש לו שייכות לעולם, ומצד הבלי גבול שבו יש ביכלתו להפוך את העולם, ולפעול שיהי' דירה לו ית' בתחתונים⁸⁰.

וכל זה — נוסף על כללות ההוראה אודות גודל החשיבות שבענין הברכה, כולל גם מה שבנ"י מברכים איש את רעהו, וגודל הזהירות מהענין ד"אל תפתח פה כו"⁸¹, שלא לומר על יהודי דבר בלתי-רצוי ח"ו, אלא רק עניני ברכה כו', וכידוע מאמר רבינו הזקן⁸² אודות גודל פעולתה של התועדות חסידית עוד יותר מאשר פעולתו של מלאך מיכאל, וביאר זאת ע"פ משל מאב שמסתכל בארחות חיי ילדיו ורואה את התנהגותם הטובה באהבה ואחרוה בשלום ורעות, שמתמלא עונג ונח"ר מהנהגת בניו ומקיים משאלותיהם וכו'.

והעיקר — שתומשך הברכה בכל ששת הענינים שאומרים בנוסח ברכת החודש: "לחיים ולשלום לששון ולשמחה לישועה ולנחמה", ועד לישועה ונחמה הכי גדולה, בביאת משיח צדקנו בקרוב ממש.

* * *

יב. כמו"כ יש הוראה מהענין של "מחר חודש", שגם היא הוראה כללית בעניני התומ"צ, ושייכת לכל אחד מישראל, שצריך לידע מתי ר"ח, כדי לקיים את המנהגים המיוחדים ("מנהג ישראל תורה היא"⁸³) של ר"ח.

(77) ראה תו"מ ח"ד ריש ע' 228. וש"נ.
 (78) ראה תו"מ — רשימת היומן ריש ע' תיג. וש"נ.
 (83) ראה תו"ה נפסל — מנחות כ, ב. מהרי"ל — הובא ברמ"א יו"ד סשע"ו ס"ד. מנהגים ישנים מדורא ע' 153. שו"ע אדה"ז אר"ח סוסק"פ. סת"ב ס"א. סתנ"ב ס"ד. סתצ"ד סט"ז. ועוד.
 (79) סה"ש תרח"ץ ע' 251 [278]. וש"נ.
 (80) ראה תנחומא בחוקותי ג. נשא טז. ב"ר ספ"ג. במדב"ר פ"ג, ו. תניא רפ"ו. ובכ"מ.
 (81) ראה ברכות יט, סע"א. וש"נ.

ועומד עמו בקשר וכו', עוד קודם הקלקלה וגם אחר הקלקלה, כך, שהוא כבר בתוך הענין, ולכן בודאי צריך למחות¹⁰⁹.

— אם אינך רוצה לומר בלשון ודאי, יכול אתה לומר (ע"ד לשון הכתוב "כי תקנה עבד עברי") שאם נכון מ"ש בעיתונים שפלוני אמר כך וכך, הנך מוחה על זה, אבל אינך יכול לשתוק!

ישנם כאלו שאומרים שאינם צריכים למחות, כיון שרואים שישנו אחד שמוחה על זה, וזועק מקירות לבו, ואילו השומעים, לא זו בלבד שלאח"ז לא עושים מאומה בוגע לפועל, אלא אפילו בשעת מעשה הם ישינים... — לא אני הוא הזועק, אלא השו"ע זועק! יהודים זועקים! יהודי שירצה להתחתן היום או מחר, לא ידע מי גוי ומי יהודי!

יח. עד כמה חמורה השתיקה — רואים ממאורע שאירע לפני כו"כ שנים:

היתה אז עלי' ממדינת אשכנז לא"י בגלל הגזירות ושמדות כו', וכיון שבאו ממקום שהיו בו ריבוי נישואי תערובת, רצו הרבנים הראשיים דאז להרעיש על זה, ולמצוא עצה שהם לא יתערבו עם בני"י — עי"ז שיערכו רשימה כו', או לציין משהו בתעודות שלהם. אך היו כאלו שאמרו שאין לעשות מזה רעש, כיון שלא כדאי לבייש את העולים, אלא יש לפעול בשקט, באמרם שהם יבטיחו שאותם עולים לא יתערבו עם בני"י; ואח"כ היו עסוקים בענינים אחרים (עם ילדי טהרן וכו'), ולא פעלו בזה מאומה!

ומה אירע לפועל? — בתחילה הם התיישבו במקום שנקרא ע"ש הקיסר ווילהלם ימ"ש, אבל אח"כ התערבו עם בני"י, והיום לא יודעים מי הם והיכן הם נמצאים!

ומה שטוענים שישנו הענין ש"משפחה שנטמעה נטמעה"¹¹⁰ — הרי זה רק בנוגע לעבר, אבל כאן מדובר אודות ענין שיכולים לתקן עכשיו, עי"ז שיבררו אצל כל אחד מהעולים מי היתה אמו וכו'; אם רק ירצו להתעסק בזה, יוכלו לברר וכו'.

יט. וענין זה קשור גם עם המצב הבטחוני — שהרי כשם שישנם יהודים שעומדים על הגבולות לשמור שלא יכנסו מחבלים, שאח"כ לא יוכלו לדעת היכן הם נמצאים, כך צריך גם לשמור על המחיצה שבין ישראל לעמים, שלא יכנסו גוים כו'.

(109) ראה גם לעיל ע' ... [יט"כ סוסל"ה].
 (110) קידושין עא, א. וש"נ.

יז. לאחר השאלות בלקוטי לוי"צ — אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א: בהמשך להמדובר אודות כלאים, הנה כאן המקום להזכיר עוד הפעם אודות הענין של מיהו יהודי — שהרי מצינו¹⁰⁷ ש"הבא על השפחה חייב עלי' משום ארבע עשרה לאוין .. משום לא תזרע כרמך כלאים וכו'¹⁰⁸, שזהו בשעה שבועל בפועל, אבל בדקות הרי זה גם בשעה שמהרס המחיצה שבין ישראל לעמים, כמו ע"י החוק כפי שהוא עתה, שכאשר מגיע גוי מחו"ל לא"י (בלוד, או במקום אחר על הגבול) עם תעודת-נייר של גיור, ללא נפק"מ מי ערך את הגיור, אפילו גוי... אסור לפקיד לשאול אותו מי ערך את הגיור, אלא הוא חייב לרשום אותו בתור "יהודי"!

ואח"כ באים אותם שלשה-ארבעה אנשים הידועים ואומרים שזהו הישג דתי, ע"פ תורה וכו', והצרה היא שאין פוצה פה ומצפץ!

וכל זה — בגלל שפלוני נותן כמה לירות עבור ישיבות, ולכן מסכימים לשתוק, ולא עוד אלא שמזמינים אותו ועורכים לו קבלת פנים וטופחים על שכמו ומשבחים אותו שמסייע לישיבות ומחזיק את היהדות וכו' (שזוהי הסיבה שבגללה נותן א הכסף...) — כפי שעשו בישיבה אחת, ורוצים לעשות כן בישיבות נוספות!

כספים כאלו, שבאים מענין של היפך קידוש השם,

— כבנדו"ד, שפלוני אומר [כפי שמפרסם בעיתונים לעשרות אלפי יהודים, כך, שאין צורך בגביית עדות בב"ד של ע"ב וכו'] שגיור יכול להיות גם ע"י ראביי רפורמי או קונסרבטיבי, או אפילו גוי, ובלבד שנעשה "כהלכה"... בה בשעה שראביי' הנ"ל פסולים לעדות ולכל דבר שבקדושה, ועאכו"כ לענין של גיור, שעל ידו נעשה מגוי מציאות חדשה של יהודי —

אסור להשתמש בהם אפילו לעניני הרשות, ועאכו"כ עבור ישיבות שבהם מחנכים ילדי ישראל, שידעו שלקחו כסף כדי לשתוק על ענין הנ"ל; אוי ואבוי לחינוך כזה, כשהתלמידים יודעים שבשביל כסף מוכנים "למכור" את הכל!...

ומובן שאין מקום לטעון שאינו פוצה פה בגלל שאינו רוצה להכנס בענין זה, מאיזה טעם שיהי' — כיון שהוא כבר בתוך הענין, שהרי פלוני משתמש בשמו, ומפרסם שהי' אצלו ודיבר עמו, ואח"כ כתב לו מכתב,

(107) דרך ארץ רבה פ"א.

(108) תצא כב, ט.

ובהקדמה:

בנוגע לכללות הענין ד"בחוקותי תלכו ואת מצוותי תשמרו וגו' ונתתי גשמיכם בעתם וגו'⁸⁴, ובפרט ע"פ פי' הבעש"ט⁸⁵ ש"גשמיכם" היינו עניני הגשמיות כו' [ואע"פ ש"שכר מצוה בהאי עלמא ליכא", כי אם בעולם הבא⁸⁶, הרי יש מצוות "שאדם אוכל פירותיהם בעולם הזה והקרן קיימת לעולם הבא"⁸⁷] — יכול יהודי לטעון שהוא אמנם מאמין בזה, אבל רצונו לראות זאת בגשמיות, שכן, להיותו בהתחלת העבודה, אינו שייך כ"כ לעניני עוה"ב כו', אלא רצונו לראות זאת בגשמיות.

ולהעיר גם מסיפור הגמרא⁸⁸ "יתב רבן גמליאל וקא דריש עתידה ארץ ישראל שתוציא גלוסקאות וכלי מילת .. ליגלג עליו אותו תלמיד ואמר אין כל חדש תחת השמש"⁸⁹, אמר לי', בא ואראך דוגמתן בעולם הזה, נפק אחוי לי' כמיהין ופטירות וכו'" (שיוצאין כמות שהן בלילה אחד, ורחבין ועגולין כגלוסקאות).

[ועד"ז "כי הא דיתב רבי יוחנן וקא דריש עתיד הקב"ה להביא אבנים טובות ומרגליות .. ומעמידן בשערי ירושלים, לגלג עליו אותו תלמיד וכו', לימים הפליגה ספינתו בים חזא מלאכי השרת דיתבי וקא מינסרי אבנים טובות ומרגליות .. אמר להו הני למאן, אמרו לי' שעתידי הקב"ה להעמידן בשערי ירושלים, אתא לקמי' דרבי יוחנן אמר לי' .. כאשר אמרת כן ראיתי"⁹⁰. ואע"פ שמסיים שקיבל עונש כו', הרי זה לפי שלגלג ולא האמין כו', אבל לאידך, מסופר בגמרא לא רק שקיבל עונש, אלא לכל לראש מסופר שהשיבו על שאלתו, והראו לו כו'].

ומובן שמה שאמר לו "בא ואראך", אינו כפי שיהי' לעתיד לבוא, כי אם "דוגמתן" בלבד, דכיון שכל הגילויים דלעתיד לבוא תלויים במעשינו ועבודתנו במשך זמן הגלות⁹¹ [וכמבואר בחסידות⁹² בנוגע לפעולת העבודה עתה בעולם האצילות כו', שזהו כמו אדם שיש לו תיבה מליאה אבנים טובות ומרגליות (ויש לו גם את מפתח התיבה), שהוא שמח בהם מאד אף שאינו רואה אותם גכי הם סגורים בתיבה], צ"ל מעין ודוגמא לזה גם בזמן הזה, ולכן אף שהסדר הרגיל הוא ש"בזעת אפך

(84) ר"פ בחוקותי.

(89) קהלת א, ט.

(85) ראה כש"ט סוסר"ז. וראה גם תו"מ

(90) ב"ב עה, א.

ח"פ ע' 180. וש"נ.

(91) תניא רפ"ז.

(86) קידושין לט, ב. וש"נ.

(92) ראה סה"מ תרמ"ב ע' שיג. וש"נ.

(87) פאה פ"א מ"א.

וראה גם תו"מ חס"ח ע' 20. וש"נ.

(88) שבת ל, ב (ובפרש"י).

תאכל לחם⁹³, מ"מ, יש גם עתה "כמיהין ופטירות" שיוצאין כמות שהן בלילה אחד ורחבין ועגולין כגלוסקאות, מעין ודוגמא לכך ש"עתידה ארץ ישראל שתוציא גלוסקאות כו" (לאחרי שתתבטל סיבת הגלות — "מפני חטאינו"⁹⁴). וע"ד שמצינו שהנביאים נצטוו לעשות פעולה גשמית, כדי לקשר את דברי הנבואה שיומשכו ויפעלו בעוה"ז הגשמי⁹⁵.

ועד"ז בנדר"ד, כשיהודי טוען שרוצה לראות את קיום הברכה "ונתתי גשמיכם בעתם וגו'" בפועל ממש.

יג. ועל זה באה ההוראה מ"מחר חדש" — שתיכף ומיד לאחר הברכה דשבת מברכים, ללא הפסק בינתיים, נפעל הענין של ר"ח שבו מתחיל קיום הברכה.

ולאחרי שרואים זאת בענין ד"מחר חודש", הרי מובן שעד"ז הוא בכל הענינים, ואין צורך לראות זאת בגלוי בכל ענין, וכמו בענין ירידת גשמים ("ונתתי גשמיכם גו"), שלאחרי משך זמן פוסק הגשם וזורחת השמש כו'.

ועד"ז בנוגע לכל הענינים שיודעים שנעשים ע"י קיום התומ"צ, אף שלא מרגישים זאת, כמבואר בתניא⁹⁶ בפ"י הכתוב⁹⁷ "ואני בער ולא אדע בהמות הייתי עמך ואני תמיד עמך", ש"אמר אסף ברוח הקודש בעד כל כנסת ישראל שבגולה", ש"אע"פ שאני כבהמה .. ולא אדע ולא ארגיש בנפשי יחוד זה" (שנעשה ע"י קיום התומ"צ, כמו שבת ופסח וכו'), שזהו מצד ענין הגלות כו', "אעפ"כ אני תמיד עמך וכו'".

וענין זה נותן לו חיות בעבודתו, ובאופן כזה פועל גם על הזולת, שמראה לו "דוגמא חי", ומדבר עמו בדברים היוצאים מן הלב שנכנסים אל הלב⁹⁸ ופועלים פעולתם.

וכך מצטרפת עבודת כולם ומגיעת להקב"ה — "צור לבבי גו"⁹⁹, ופועלת הענין ד"פדאני (לא רק "כאילו פדאני) לי ולבני מבין אומות העולם"¹⁰⁰, בביאת משיח צדקנו בקרוב ממש.

* * *

יד. מאמר (כעין שיחה) ד"ה ועבדתם את הוי' אלקיכם וגו'.

* * *

טו. הביאור בפירוש רש"י על הפסוק¹⁰¹ "כי תקנה עבד עבדי", "עבד שהוא עברי, או אינו אלא עבדו של עברי וכו'",

— דאף שהפירוש הפשוט ד"עבד עברי" הוא "עבד שהוא עברי", מ"מ, יש צורך להבהיר "או אינו אלא עבדו של עברי, עבד כנעני שלקחתו מישראל", כיון שפ' משפטים באה מיד לאחרי מ"ת, זמן קצר לאחר יצי"מ וקרי"ס, שאז הי' לכל אחד מישראל ריבוי כסף וזהב, ולא יתכן שיהי' עבד (מצד עניות וחוסר ממון), ולכן מסתבר יותר שהכתוב מדבר אודות עבדו של עברי.

אך עפ"ז יוקשה לבן חמש למקרא מ"ש¹⁰¹ "שש שנים יעבוד", שהרי למד שלאברהם אבינו הי' עבד, אליעזר, במשך ריבוי שנים. וזהו שממשיך רש"י שהקושיא היא ביתר תוקף, שהרי נאמר¹⁰² "והתנחלתם אותם", ומתריך, שקאי "בלקוח מן הגוי", ורק "בלקוח מישראל יצא בשש".

וכדי לחזק הפי' ד"עבד שהוא עברי", מעתיק רש"י גם את התיבות "כי תקנה" (שלכאורה מיותרות), שזוהי פעולה בעתיד, כיון שבאותו זמן (בהוה) לא הי' שייך "עבד שהוא עברי" —

הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש חט"ז ע' 251 ואילך.

טז. הביאור בלקוטי לוי"צ¹⁰³ שטעם איסור בשר בחלב ("לא תבשל גדי בחלב אמו"¹⁷) הוא לפי שאסור לערב חסדים עם גבורות, כמו כלאים דשור גבורות וחמור חסדים יחדיו, וכמו שעטנו דצמר חסדים ופשתים גבורות יחדיו, אף שמצינו מעלה הכי נפלאה בענין התפארת שהוא חיבור הפכים דחסד וגבורה, כיון שבקדושה¹⁰⁴ שענינה ביטול גם המדות ההפכיות אינם בהתנגדות זל"ז, אלא הם באמת מין אחד¹⁰⁵ — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס¹⁰⁶ בלקו"ש חכ"ט ע' 125 ואילך.

המדות, ר"ך קנה" — שאף שאין זה ענין הקדושה, הרי זה עכ"פ בחי' טוב שבנוגה.
 (103) הערות לזח"ב ריש ע' פט. וראה גם שיחת ש"פ משפטים, פ' שקלים, מבה"ח אדר דאשתקד סט"ז (תו"מ חע"ט ע' 239 ואילך).
 (104) בשילוב שיחות ש"פ משפטים וש"נ.
 (105) וכפי שמצינו בנוגע ליחוד זו"ג — משפיע ומקבל, חסד וגבורה — הלשון "ענבי הגפן בענבי הגפן" (פסחים מט, סע"א).
 (106) בשילוב שיחות ש"פ משפטים ותשל"ה ותשמ"מ.

(101) ריש פרשתנו (כא, ב).

(102) בהר כה, מו.

(103) הערות לזח"ב ריש ע' פט. וראה גם שיחת ש"פ משפטים, פ' שקלים, מבה"ח אדר דאשתקד סט"ז (תו"מ חע"ט ע' 239 ואילך).

(104) בשילוב שיחות ש"פ משפטים וש"נ.

(105) וכך בעבודת האדם בהתכללות

(97) תהלים עג, כב.

(98) ראה ס' הישר לר"ת שי"ג. הובא

בשל"ה סט, א.

(99) שם, כו.

(100) ברכות ה, רע"א.

(93) בראשית ג, יט.

(94) נוסח תפלת מוסף דיו"ט.

(95) ראה דרשות הר"ן דרוש ב. רמב"ן לך

לך יב, ו. לכוש על הרקאנטי לך לך שם.

(96) פמ"ו (סו, סע"א ואילך).